

BUGU

Dil ve Eğitim Dergisi

BUGU
Journal of Language and Education

4/3, 334-356

TÜRKİYE

www.bugudergisi.com

E-ISSN: 2717-8137

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 11.05.2023

Makale Kabul Tarihi: 06.09.2023

Domazetova, Z. ve Şahin, H. (2023). Türkçenin eğitimi ve öğretiminde ölçme ve değerlendirmeye ilişkin yüksek lisans tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi. *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 4(3), 334-356. <http://dx.doi.org/10.46321/bugu.127>

TÜRKÇENİN EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMEYE İLİŞKİN YÜKSEK LİSANS TEZLERİNİN TEMATİK VE METODOLOJİK AÇIDAN İNCELENMESİ

Doktora Öğrencisi Zeynep DOMAZETOVA

Gazi Üniversitesi zeynep.domazetova@gmail.com ORCID

Doç. Dr. Harun ŞAHİN

Gazi Üniversitesi harunsahin75@gmail.com ORCID

Öz

Eğitimde ölçme, kişinin yetkinlik derecesini sayısal terimlerle anlamak için kullanılan bir süreçtir. Değerlendirme, eğitimde öğrencinin öğrenme düzeyini belirlemek için yapılan bir işlemdir. Sağlıklı bir ölçme ve değerlendirme sistemi, öğretmenlerin öğrencilerin ilerleme düzeylerini belirlemelerine ve eğitimin kalitesini artırmalarına yardımcı olur. Onun için eğitimde ölçme ve değerlendirme, öğrenci performanslarının belirlenmesi ve eğitim sisteminin başarısının ölçülmesi için vazgeçilmez bir aşamadır.

Bu çalışma, *Türkçe Eğitimi, Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi ve Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi* alanlarında yapılan yüksek lisans tezlerini analiz ederek, ölçme ve değerlendirme konusunda alanyazındaki mevcut durumu, tematik ve metodolojik olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada, Türkçenin eğitim ve öğretimi alanında hazırlanmış yüksek lisans tezleri doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmada, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının Ulusal Tez Merkezinden temin edilen 18 yüksek lisans tezi yıllara, üniversitelere, konulara, anahtar sözcüklere, araştırma yöntemlerine, çalışma gruplarına, örneklem yöntemlerine, örneklem gruplarına, örneklem alınan eğitim kurumlarına, örneklem alınan coğrafi merkezlere, veri toplama araçlarına, veri analizi yöntemlerine ve veri analiz programlarına göre incelenmiştir. Çalışmada nitel veri analizi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Yapılan tematik ve metodolojik analiz neticesinde tespit edilen bulgular makalenin ilgili bölümlerinde açıklanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Türkçenin eğitim ve öğretimi, ölçme ve değerlendirme, yüksek lisans tezleri, tematik ve metodolojik inceleme.

THEMATIC AND METHODOLOGICAL EXAMINATION OF MASTER'S THESIS ON ASSESSMENT AND EVALUATION IN TURKISH EDUCATION AND TEACHING

Abstract

Assessment is a process used to understand a person's level of competence in numerical terms, while evaluation is a process used to determine a student's level of learning in education. A sound measurement and evaluation system helps teachers determine student progress and improve the quality of education. Thus, measurement and evaluation in education are essential stages for determining student performance and evaluating the success of the education system.

This article examines the current literature thematically and methodologically related to measurement and evaluation by analyzing master's theses conducted in the fields of Turkish education, teaching Turkish as a foreign language, and teaching Turkish to Turkish children abroad.

The document analysis method was used to analyze 18 master's theses obtained from the National Thesis Center of the Council of Higher Education, according to years, universities, topics, keywords, research methods, study groups, sampling methods, sample groups, educational institutions where the samples were taken, geographical locations where the samples were taken, data collection tools, data analysis methods, and data analysis programs. Qualitative data analysis was conducted using the content analysis method. The relevant sections of the article explain the findings identified through thematic and methodological analysis.

Keywords: Training and education in Turkish, measurement and evaluation, master's theses, thematic and methodological analysis.

Ø. Giriş:

Ölçme, bir test veya derecelendirme ölçeği gibi bir veya daha fazla araç kullanarak nicel verilerin atanmasıyla ilgilidir. Eğitim bağlamında ele alındığında ölçüm, kişinin yetkinlik derecesini sayısal terimlerle anlamak için kullanılan bir süreç olarak adlandırılabilir. Başka bir deyişle ölçüm, bir öğrenenin kazandığı bilgi veya beceri düzeyini ölçmek için yapılır (Adom vd. 2020, s. 111). Ölçme, bir nesnenin belirli bir özelliğe sahip olup olmadığının ve varsa sahip olduğu özelliğin derecesinin belirlenmesi için yapılan gözlem sonuçlarının sembollerle ve özellikle sayı sembolleriyle ifade edilmesidir (Göçer, 2018, s. 17).

Değerlendirme, verilen eğitime, gerçekleştirilen öğretimin değerine, önemine ve mahiyetine değer biçme; öğrencinin verilen bir dersi ne ölçüde öğrendiğini belirleme işlemidir (Cevizci, 2010, s. 252). Eğitimde ölçme ve değerlendirme belirlenmiş hedef ve kazanımlara ulaşılma düzeyini göstermesi açısından çok önemlidir. Değerlendirmenin amacı ile ilgili Ebel ve Frisbie şu değerlendirmeyi yapmaktadır:

Değerlendirmenin amacı, bir şeyin -bir eğitim programı, işçi performansı veya yeterliliği veya öğrenci kazanımları- kalitesi veya değeri hakkında bir yargıya varmaktır. Öğrencilerin başarılarını, çalışanların üretkenliğini veya müstakbel uygulayıcıların yeterliliklerini değerlendirirken yapmaya çalıştığımız şey budur. Her durumda amaç basitçe öğrencilerin, çalışanların veya diğer personelin neler yapabileceğini açıklamak değildir. Bunun yerine şu sorulara yanıt ararız: Başarı düzeyi ne kadar iyi? Performans ne kadar iyi? Yeterince öğrendiler mi? İşleri yeterince iyi mi? Bunlar muhakeme yapmayı gerektiren değer sorularıdır. Basitçe değerlendirmenin değer yargılarında bulunma süreci olduğunu söylemek, gereken çabanın karmaşıklığını ve zorluğunu hafife alır. Değerlendirmenin gerekli olduğu

belirlendikten sonra, değerlendirici ne tür bilgilere ihtiyaç duyulduğuna, bilgilerin nasıl toplanması gerektiğine ve sonucu -değer yargısını- desteklemek için bilgilerin nasıl sentezlenmesi gerektiğine karar vermelidir. Bu nedenle değerlendirme, karar vermekle olduğu kadar bilgi toplamakla da ilgilidir (Ebel and Frisbie, 1972, s. 23).

Eğitimde ölçme ve değerlendirme, öğrenme sürecindeki öğrenci performanslarının bilimsel ölçütlerle ve objektif olarak belirlenmesi bir emek ve süreç gerektirir. Bu süreç, hem öğrencilerin öğrenme kazanımları ve beceri seviyelerinin belirlenmesinde hem de uygulanan eğitim sisteminin başarısının ölçülmesinde önemli bir veri sağlar. Sağlıklı ilerleyen ölçme ve değerlendirme sistemi kurulabilirse öğretmenler, öğrencilerin performanslarını izleyerek, öğrencilerin ilerleme düzeylerini, eksik kalan ve desteklenmesi gereken yönlerini belirleme imkânı elde edebilirler. Bu da eğitimin kalitesini ve verimliliğini artırması bakımından yadsınamaz bir hakikattir. Diğer taraftan ölçme ve değerlendirme, uygulanan eğitimin kontrol merhalelerinden biridir. Bu işlem, bir yandan öğrencilerin öğrenme düzeylerini belirlerken, bir yandan da öğretmenin takip ettiği eğitim programının, uygulanan yöntem ve tekniklerin uygunluğunu değerlendirme imkânı da sunar.

Bir diğer taraftan ölçme ve değerlendirme, adalet konusuyla doğrudan bağlantılı olduğundan, adil, açık ve sorgulanabilir olması gereken bir süreçtir (Davies and Taras, 2018, s. 475). Bu sağlanamadığı zaman Gemalmaz'ın (2010) da işaret ettiği gibi genellikle öğrenciler kendilerinden emin olmadan sınavlara girmekte, durumlarının öğretim üyelerince keyfi olarak değerlendirildiği düşüncesine kapılmaktadırlar (s. 499). Onun içindir ki bilimselliği ve objektifliği sağlanmış bir ölçme ve değerlendirme yöntemi adalet, hukuk ve objektiflik gibi birtakım önemli kavramların güvencelerinden biridir. 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda "Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet, engellilik ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz" (m. 4) şeklinde tanımlanan *genellik* ve *eşitlik* ilkesinin sağlanması, eğitimde adalet kavramı etrafında, değer ve anlam kazanan sağlıklı bir ölçme ve değerlendirme sistemiyle temin edilebilir.

Eğitim öğretimde göz ardı edilemez bir öneme sahip olan ölçme ve değerlendirme kavramı ile ilgili, diğer alan eğitimlerinde olduğu gibi *Türkçe Eğitimi*, *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi*, *Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi* bilim alanlarında da kıymetli çalışmalar yapılmıştır. Bu makalenin yazılış amacı, yukarıda isimleri anılan bilim alanlarında, ölçme ve değerlendirme konusunda hazırlanmış olan yüksek lisans tezlerini analiz etmek suretiyle, alanyazındaki mevcut durumu, tematik ve metodolojik olarak ilgililerin dikkatine sunmayı amaçlamaktadır.

1. Yöntem:

Bu bölümde araştırmanın modeli, incelenen doküman, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması hakkında bilgi verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Modeli:

Çalışmada, *Türkçe Eğitimi*, *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi*, *Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi* bilim alanlarında, ölçme değerlendirmeye yönelik yapılmış yüksek lisans tezleri incelenmiştir. Tematik ve metodolojik açıdan tespitlerin yapılması için nitel araştırma yöntemi olarak doküman analizinin kullanılması uygun görülmüştür. Doküman analizi nitel bir yöntem olarak yazılı dokümanların içeriğini, detaylı, titiz ve sistematik bir biçimde analiz etme amaçlı kullanılan bir yöntemdir (Wach, 2013). "Doküman inceleme

yöntemi, araştırmanın veri setini oluşturan birincil veya ikincil kaynak olarak nitelendirilen çeşitli dokümanların elde edilmesi, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilir” (Özkan, 2021, s. 63).

Çalışma esnasında doküman incelemesi için belirlenen ve makalemizin *İncelenen Doküman* bölümünde sıralanan 18 adet yüksek lisans tezi; yıllara, üniversitelere, konusuna, anahtar sözcüklere, araştırma yöntemine, çalışma grubuna, örneklem yöntemine, örneklem grubu / örneklem materyaline, örneklem alınan eğitim kurumlarına, örneklem alındığı coğrafi merkezlere, veri toplama aracına, veri analiz yöntemine, veri analiz programına göre incelenmiştir.

1.2. İncelenen Doküman:

Bu çalışmanın evreni, *Türkçe Eğitimi, Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi, Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi* bilim alanında ölçme ve değerlendirme ile ilgili yapılmış olan yüksek lisans tezlerinden oluşmaktadır. Araştırma konusu alanında sınırlı sayıda tez çalışması yapıldığı için örneklem yoluna gidilmemiş, evrende bulunan bütün tezler inceleme kapsamına alınmıştır. Evrene ulaşmak için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının web sayfasında yer alan Ulusal Tez Merkezindeki tezler taranmış, araştırma konusu kapsamına dâhil olduğu değerlendirilen 18 yüksek lisans tezi incelenmiştir. Bu tezler aşağıda sıralanmıştır.

1. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreten Öğretim Elemanlarının Sınav Hazırlama ve Ölçme Değerlendirme Yeterlik Algıları* (Altıntaş, 2022).
2. *Covid-19 Salgın Sürecinde Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarının İncelenmesi* (Kılıç, 2022).
3. *Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi* (Sargut, 2022).
4. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretenlerin Ölçme ve Değerlendirme Okuryazarlıkları Üzerine Bir İnceleme* (Kolcuoğlu, 2022).
5. *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çevrim İçi Ölçme ve Değerlendirme Araçlarına Yönelik Tutum ve Öz Yeterlik Algılarının İncelenmesi* (Kiler, 2022).
6. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Türkçe Yeterlik Sınavlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi* (Sertdemir, 2021).
7. *Türkçe Öğretmenlerinin Dört Temel Dil Becerisinde Ölçme ve Değerlendirmeye Yönelik Görüşleri Üzerine Bir Araştırma* (Gürlek, 2021).
8. *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sınıf İçi Ölçme Değerlendirme Uygulamaları* (Ünver, 2019).
9. *Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Sürecini Uygulama ve Önemseme Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma* (Bitlis ili örneği) (Barçın, 2019).
10. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme* (Gedik, 2017).
11. *Öğretmen ve Öğrenci Gözü ile Soydaş İki Dillilere Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme* (Arapça ve Türkçe Bilen Kerkük Türkmenleri Örneği) (Omar, 2016).
12. *Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Araçlarını Kullanma ve Önemseme Düzeylerine Yönelik Bir Değerlendirme* (Bekar Kebapçı, 2016).

13. *Ortaokul Türkçe Öğretmenlerinin Yazma Eğitimindeki Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarının Değerlendirilmesi* (Damar, 2016).
14. *İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki Alternatif Ölçme-Değerlendirme Yöntemlerine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi* (Yiğit, 2013).
15. *Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Görüşleri* (Düzce İli Örneği) (Beyhan, 2012).
16. *Türkçe Programıyla İlgili Ölçme Değerlendirme Sürecinin İşlevselliği Üzerine Bir Araştırma* (Tekirdağ İli Örneği) (Akata, 2009).
17. *İlköğretim Okulları İkinci Kademe Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri ve Yazılı Sınavlarda Sordukları Sorular Üzerine Bir Değerlendirme* (Zorbaz, 2005).
18. *İlköğretim 4., 6. ve 8. Sınıflarında Türkçe Dersine Giren Öğretmenlerin Ölçme - Değerlendirme Düzeyleri* (Adıyaman, 2005).

1.3. Verilerin Toplanması:

Araştırmanın verileri, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının web sayfasında yer alan Ulusal Tez Merkezindeki tezler taranmış, ulaşılan tezler, gelişmiş tarama motoru kullanılarak “ölçme” “değerlendirme”, “ölçme ve değerlendirme” anahtar sözcükleriyle yapılan tarama sonucunda 233 tez arasından *Türkçe Eğitimi, Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi, Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi* bilim alanında hazırlanmış olan tezler seçilerek tespit edilmiştir. Böylelikle yukarıda ismi anılan 18 teze ulaşılmıştır.

1.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması:

Verilerin analizi aşamasında, nitel veri analiz yöntemi olarak içerik analizi esas alınmıştır. İçerik analizi, verilerin belirli kategoriler çerçevesinde elde edilen bilgilerin kuramlara ya da deneyimlere göre şekillendirilmesidir (Büyüköztürk vd., 2019). Araştırma kapsamında, alanyazın taranmış, konu ile ilgili bilimsel çalışmalar (Biçer, 2017; Boyacı ve Demiryol, 2012; Nemli, 2022; Özdemir ve Eroğlu, 2022; Türkben, 2018; Şahin vd., 2020; Özkan ve Şenyurt, 2017; Şahin 2019; Şahin, 2020) görülmüştür. Elde edilen veriler, *Araştırmanın Modeli* bölümündeki usul çerçevesinde analiz edilmiştir. Verilerin analizi ve yorumlanması için belirlenen maddeler ile ilgili olarak iki uzman görüşü alınmıştır.

2. Bulgular:

Bu bölümde, *Türkçe Eğitimi, Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi, Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi* bilim alanında, ölçme ve değerlendirme ile ilgili yapılmış olan yüksek lisans tezlerinden elde edilen veriler; belirlenen araştırma ve analiz yöntemi kapsamında analiz edilmiştir.

2.1. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı:

Araştırma alanındaki tezlerin yıllara göre dağılımını tespit etmek, çalışmaların ne zaman başladığını, hangi yıllarda yoğunlaştığını göstermesi açısından incelemeye değer görülmüştür. Yıllara göre yapılan çalışmaların frekans değerleri ve yüzdeleri Tablo 1’de gösterilmiştir:

Tablo 1: Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	f	%
2022	5	27,78
2021	2	11,11
2019	2	11,11
2017	1	5,56
2016	3	16,67
2013	1	5,56
2012	1	5,56
2009	1	5,56
2005	2	11,11
Toplam	18	100,00

Tablo 1 incelendiğinde, tezlerin 2005-2022 yılları arasında yapıldığı görülmektedir. 2006, 2007, 2008, 2010, 2011, 2014, 2015, 2018, 2020 yıllarında araştırma konusu ile ilgili yapılan herhangi bir çalışmayı ulaşılamamıştır. 2009, 2012, 2013, 2017 yılında yalnızca bir (1) tez çalışmasına (%5,56); 2005, 2019 ve 2021 yıllarından iki (2) tez çalışmasına (%11,11) ulaşılmıştır. En fazla 2016 üç (3) adet (16,67) ve 2022 beş (5) adet (27,78) tez çalışmasının olduğu tespit edilmiştir.

2.2. Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı:

Tezlerin yapıldığı üniversitelere göre dağılımının tespit edilmesi, ölçme değerlendirme ile ilgili araştırmaların hangi üniversitelerde yürütülmüş olduğu ve ne sıklıkta çalışma yapıldığını göstermesi açısından incelenmiştir. Bu amaçla tezlerin üniversitelere yönelik dağılımına Tablo 2'de yer verilmiştir:

Tablo 2: Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite Adı	f	%
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2	11,10
Adıyaman Üniversitesi	1	5,56
Afyon Kocatepe Üniversitesi	1	5,56
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	5,56
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2	11,11
Dokuz Eylül Üniversitesi	2	11,11
Erciyes Üniversitesi	1	5,56
İstanbul Arel Üniversitesi	1	5,56
İstanbul Aydın Üniversitesi	1	5,56
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1	5,56
Mustafa Kemal Üniversitesi	1	5,56
Sakarya Üniversitesi	1	5,56
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	5,56
Trabzon Üniversitesi	1	5,56
Van Yüzcü Yıl Üniversitesi	1	5,56
Toplam	18	100,00

Tablo 2 incelendiğinde, çalışmaların on beş (15) üniversite tarafından yapıldığı görülmektedir. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesinde ikişer (2) tez çalışmasının (%11,11), Tablo 2’de yer alan diğer üniversitelerde ise birer (1) çalışmanın (%5,56) yapıldığı görülmektedir.

2.3. Tezlerin Konularına Göre Bulgular:

Tezler konularına göre incelenirken *yöntem* bölümünde yer alan doküman isimleri esas alınarak kodlar oluşturulmuş, genellemek ve anlatımı kolaylaştırmak için kapsayıcı ifadelerle konu başlıkları oluşturulmuştur. Tespit edilen genel konu başlıkları ile yapılan tasnif Tablo 3’te gösterilmiştir:

Tablo 3: Tezlerin Konulara Göre Dağılımı

Ölçme ve Değerlendirme Konu Alanları	2022	2021	2019	2017	2016	2013	2012	2009	2005
Ölçme değerlendirmede yeterlilik algısı	1								
Çevrim içi ölçme değerlendirme araçlarına yönelik tutum ve öz yeterlilik	1								
Ölçme değerlendirme uygulamalarının incelenmesi	1								
Ölçme değerlendirme yeterliliklerinin değerlendirilmesi	1								
Ölçme değerlendirme okuryazarlıkları	1								
Yeterlilik sınavlarının Bloom Taksonomisine göre incelenmesi		1							
Dil becerilerinde ölçme ve değerlendirmeye yönelik öğretmen görüşleri		1							
Sınıf içi ölçme değerlendirme uygulamaları			1						
Ölçme değerlendirme süreçlerini uygulama ve önemseme düzeyi			1						
Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme				1					
İki dillilerde ölçme değerlendirme					1				
Ölçme değerlendirme araçlarını kullanma ve önemseme düzeyi					1				
Yazma eğitiminde ölçme değerlendirme uygulamalarının değerlendirilmesi					1				
Alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerine yönelik öğretmen görüşleri						1			
Ölçme değerlendirme uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşleri							1		
Ölçme değerlendirme süreçlerinin işlevselliği								1	
Ölçme değerlendirmeye ilişkin görüşler ve sınav uygulamaları									1
Türkçe öğretmenlerinin ölçme değerlendirme düzeyleri									1
Toplam	5	2	2	1	3	1	1	1	2

Tablo 3 incelendiğinde, ölçme değerlendirmede *yeterlilik algısı*, *ölçme değerlendirme uygulamaları*, *öğretmen görüşleri*, *ölçme araçlarını kullanma ve önemseme*, *ölçme değerlendirme süreçlerinin işlevselliği*, *alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri* gibi konularda çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

2.4. Tezlerde Kullanılan Anahtar Sözcüklere İlişkin Bulgular:

Araştırmaya konu olan yüksek lisans tezlerinde kullanılan anahtar kelime ve kelime grupları Tablo 4’te verilmiştir:

Tablo 4: Tezlerin Anahtar Sözcüklerine Göre Dağılımı

Tez Adı	Anahtar Sözcükler
Covid-19 Salgın Sürecinde Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarının İncelenmesi	Türkçe öğretmenleri Ölçme Değerlendirme COVID-19 Uzaktan eğitim
Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi	Ölçme ve değerlendirme Tutum Türkçe eğitimi Türkçe öğretmeni Yeterlilik
Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çevrim İçi Ölçme ve Değerlendirme Araçlarına Yönelik Tutum ve Öz Yeterlik Algılarının İncelenmesi	Ölçme Değerlendirme Çevrim içi ölçme ve değerlendirme Öz yeterlilik Tutum Türkçe eğitimi
Türkçe Öğretmenlerinin Dört Temel Dil Becerisinde Ölçme ve Değerlendirmeye Yönelik Görüşleri Üzerine Bir Araştırma	Türkçe öğretimi Dört temel dil becerisi Ölçme ve değerlendirme
Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Sürecini Uygulama ve Önemsene Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma (Bitlis ili örneği)	Ölçme ve değerlendirme Türkçe öğretmeni Eğitim Önemsene Uygulama
Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Araçlarını Kullanma ve Önemsene Düzeylerine Yönelik Bir Değerlendirme	Eğitim Ölçme Değerlendirme Ölçme değerlendirme Türkçe öğretmeni
Ortaokul Türkçe Öğretmenlerinin Yazma Eğitimindeki Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarının Değerlendirilmesi	Yazma Yazma eğitimi

	Türkçe öğretmenleri
	Ölçme
	Değerlendirme
İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki Alternatif Ölçme-Değerlendirme Yöntemlerine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi	Türkçe dersi öğretim programı
	Ölçme-değerlendirme
	Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemleri
	Öğretmen görüşleri
Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Görüşleri (Düzce İli Örneği)	Ölçme ve değerlendirme uygulamaları
	Türkçe öğretmeni
Türkçe Programıyla İlgili Ölçme Değerlendirme Sürecinin İşlevselliği Üzerine Bir Araştırma (Tekirdağ İli Örneği)	Ölçme
	Değerlendirme
	Türkçe programı
	Türkçe öğretimi
İlköğretim Okulları İkinci Kademe Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri ve Yazılı Sınavlarda Sordukları Sorular Üzerine Bir Değerlendirme	Ölçme
	Değerlendirme
	Soru sorma
	Türkçe öğretimi
	Türkçe öğretmeni
	Metin
	Kompozisyon
İlköğretim 4., 6. ve 8. Sınıflarında Türkçe Dersine Giren Öğretmenlerin Ölçme -Değerlendirme Düzeyleri	Yok
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreten Öğretim Elemanlarının Sınav Hazırlama ve Ölçme Değerlendirme Yeterlik Algıları	Yabancı dil olarak Türkçe
	Ölçme değerlendirme
	Yeterlilik
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretenlerin Ölçme ve Değerlendirme Okuryazarlıkları Üzerine Bir İnceleme	Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi
	Ölçme ve değerlendirme
	Okuryazarlık
	Öğretmen düzeyleri
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Türkçe Yeterlik Sınavlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi	Yabancı dil olarak Türkçe
	Ölçme ve değerlendirme
	Türkçe yeterlilik sınavı
	Yenilenmiş Bloom taksonomisi

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sınıf İçi Ölçme Değerlendirme Uygulamaları	Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi Alternatif değerlendirme Biçimlendirici değerlendirme Sınıf içi ölçme-değerlendirme	18	76
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme	Yabancı dil olarak Türkçe Ölçme ve değerlendirme Sınav türleri ve soru tipleri		
Öğretmen ve Öğrenci Gözü ile Soydaş İki Dillilere Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme (Arapça ve Türkçe Bilen Kerkük Türkmenleri Örneği)	Kerkük Türkçe öğretimi İki dillilik Ölçme Değerlendirme		
		18	76

Tablo 4 incelendiğinde, ölçme ve değerlendirmeye ilişkin araştırmaların Covid-19, Çevrimiçi ölçme değerlendirme, uzaktan eğitim, öz yeterlilik, tutum, yazma eğitimi, soru sorma, sınav türleri ve soru tipleri, okuryazarlık, iki dillilik gibi kavramlar etrafında şekillendiği görülmüştür.

Araştırma sırasında tespit edilen on sekiz (18) tezde toplamda yetmiş altı (76) anahtar sözcüğün kullanıldığı, bir (1) tezde anahtar sözcük yazılmadığı, bir (1) tezde iki (2) anahtar sözcük yazıldığı bu sözcüklerin de ölçme ve değerlendirme olduğu, bir (1) tez de yedi (7) anahtar sözcük yazıldığı, diğer tezlerde üç (3) ile beş (5) anahtar sözcük yazıldığı tespit edilmiştir.

Tezlerde en sık tekrar eden sözcükler Tablo 5'te gösterilmiştir:

Tablo 5: Tezlerde Anahtar Sözcüklerinin Kullanım Sıklığı

Alt Tema	f	%
Ölçme ve değerlendirme	9	11,84
Türkçe öğretmenleri	8	10,53
Değerlendirme	7	9,46
Ölçme	7	9,46
Yabancı dil olarak Türkçe	5	6,58
Türkçe öğretimi	4	5,26
Eğitim	2	2,63
Türkçe eğitimi	2	2,63
Tutum	2	2,63

Tablo 5 incelendiğinde en sık kullanılmış olan anahtar sözcüklerinin dokuz (9) frekans değeri ile ölçme ve değerlendirme (%11,84), sekiz (8) frekans değeri ile Türkçe öğretmenleri (%10,53), yedi (7) frekans değeri ile değerlendirme ve ölçme sözcükleri (%9,46), beş (5) frekans değeri ile yabancı dil olarak Türkçe (%6,58), dört (4) frekans değeri ile Türkçe öğretimi (%5,26) ve Türkçe eğitimi, tutum anahtar sözcüklerinin iki (2) defa (%2,63) kullanıldığı tespit edilmiştir.

2.5. Tezlerin Yöntemlerine Dair Bulgular:

Araştırmaya konu olan yüksek lisans tezlerinin hangi yöntemleri kullandığının tespit edilmesi, bu alanda kullanılan yöntemlerin belirlenmesi açısından önemli görülmüş, böylelikle çalışma alanında, ölçme ve değerlendirme çalışmalarında hangi yöntemlerin öne çıktığı, hangi yöntemlerin daha az tercih edildiği tespit edilmiştir. Yöntem ile ilgili isimlendirme yapılırken tez yazarının tercih ettiği kelime / kelime gurupları esas alınmıştır. Bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir:

Tablo 6: Tezlerin Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı

Araştırma Yöntemleri	f	%
Tarama yöntemi	2	11,11
Betimsel tarama	5	27,78
Kesitsel tarama	2	11,11
Genel tarama	1	5,56
Karma yöntem	1	5,56
Karma yöntem (Yakınsayan paralel desen)	1	5,56
İlişkisel araştırma	1	5,56
Doküman incelemesi	1	5,56
Görüşme yöntemi	1	5,56
Durum çalışması	1	5,56
Anket tekniği	1	5,56
Belirtilmemiş	1	5,56
Toplam	18	100,00

Tablo 6 incelendiğinde, tezlerde araştırma yöntemi olarak en çok tarama yönteminin (tarama, betimsel tarama / kesitsel tarama) tercih edildiği, tarama modellerinin toplamda on (10) frekans değerine sahip olduğu (%55,56) tespit edilmiştir.

2.5.1. Tezlerin Çalışma Grubuna Dair Bulgular

Tezler çalışmaya katılan gurubun belirlenme şekline göre de analiz edilmiş, elde edilen veriler Tablo 7'de gösterilmiştir:

Tablo 7: Tezlerin Çalışma Grubu / Örneklem Şekline Göre Dağılımı

	f	%
Evren-örneklem	10	55,56
Çalışma grubu	6	33,33
Katılımcı	1	5,56
Belirtilmemiş	1	5,56
Toplam	18	100,00

Tablo 7'de görüldüğü üzere, on (10) tezde *evren – örneklem* türünün tercih edildiği (% 55,56); altı (6) tezde *çalışma grubu* (% 33,33) oluşturulduğu, bir (1) tezde çalışılan grubunun *katılımcı* olarak adlandırıldığı (%5,56), bir (1) tezde de çalışma grubu ile ilgili hiçbir adlandırılma yapılmadığı (5,56%) tespit edilmiştir.

2.5.2. Tezlerin Örneklem Yöntemine Dair Bulgular:

Tezler, tercih edilen örnekleme yöntemine göre de incelenmiş, elde edilen veriler Tablo 8’de gösterilmiştir:

Tablo 8: Tezlerin Örneklem Yöntemine Göre Dağılımı

Örneklem yöntemi	f	%
Basit rastlantısal (tesadüfi) örnekleme	4	22,22
Gönüllü	2	11,11
Amaçlı kolay ulaşılabilir durum örnekleme	1	5,56
Kolay ulaşılabilir örnekleme	1	5,56
Belirtilmemiş	10	55,56
Toplam	18	100,00

Tablo 8’de yer aldığı üzere, on (10) tezde (%55,56) kullanılan örnekleme yönteminin belirtilmediği, dört (4) tezde (%22,22) *basit rastlantısal* (tesadüfi) örnekleme yönteminin kullanıldığı, iki (2) tezde (%11,11) *gönüllü* örnekleminin kullanıldığı, bir (1) tezde (5,56) *amaçlı kolay ulaşılabilir durum örnekleme* ve bir (1) tezde *kolay ulaşılabilir örnekleme* olarak kullanılan yöntemin adlandırıldığı tespit edilmiştir.

2.5.3. Tezlerin Örneklem Grubu / Örneklem Materyaline Dair Bulgular:

Tezler örneklem grubuna / örneklem materyaline göre de incelenmiş ve bulgular Tablo 9’da gösterilmiştir:

Tablo 9: Tezlerin Örneklem Grubuna / Örneklem Materyaline Göre Dağılımı

Örneklem Türü	f	%
Öğrenci (öğretmen adayı)	1	5,56
Öğretmen + öğretim elamanı	11	61,11
Sınav kâğıtları	1	5,56
Öğretmen + sınav kâğıdı	3	16,67
Öğretmen + öğrenci (öğretmen adayı)	1	5,56
Belirtilmemiş	1	5,56
Toplam	18	100,00

Tablo 9’dan da anlaşılacağı üzere, on bir (11) tezin (%61,11) örneklem grubu olarak *öğretmen + öğretim elamanını*, üç (3) tezin (%16,67) örneklem grubu / materyali *öğretmen + sınav kâğıdını*, bir (1) adet tezin (%5,56) örneklem grubu *öğrenci (öğretmen adayı)*, bir (1) adet tezin (%5,56) örneklem grubu *öğretmen + öğrenci (öğretmen adayı)*, bir (1) tezin örneklem materyalinin *sınav kâğıdı* olduğu tespit edilmiştir. Bir (1) tezde (%5,56) ise örneklem türü ifade edilmemiştir.

2.5.4. Tezlerde Örneklem Alınan Eğitim Kurumları:

Tezler örneklem alınan yerler / eğitim kurumları incelenmiş ve bulgular Tablo 10’da gösterilmiştir:

Tablo 10: Tezler Çalışmalarında Örneklem Alınan Eğitim Kurumları

	f	%
İlköğretim okulu	11	61,11
İlköğretim + ortaöğretim+ yükseköğretim	1	5,56
TÖMER / DİLMER	4	22,22
Yükseköğretim	1	5,56
Belirtilmemiş (Örneklem alınmamış)	1	5,56
Toplam	18	100,00

Tablo 10’da görüldüğü üzere, on bir (11) tezin (%61,11) *ilköğretim okullarından*, dört (4) tezin (%22,22) *TÖMER / DİLMER* gibi dil öğretim merkezlerinden, bir (1) tezin (%5,56) *yükseköğretim kurumundan*, bir (1) tezin (%5,56) *ilköğretim + ortaöğretim + yükseköğretim kurumlarından* örneklem alınarak araştırmanın yapıldığı görülmüştür. Bir (1) tezde (%5,56) ise örneklem alınmadığı tespit edilmiştir.

2.5.5. Tez Çalışmalarında Örneklemin Alındığı Coğrafi Merkezler:

Tezlerin yöntem ve sınırlılıklar bölümleri esas alınarak, örneklemin alındığı coğrafi merkezler incelenmiş ve tespit edilen bulgular Tablo 11’de gösterilmiştir:

Tablo 11: Tez Çalışmalarında Örneklemin Alındığı Coğrafi Merkezler

Araştırmadaki şehir/ülke	f	%
Yer belirtilmemiş	5	27,70
Trabzon	2	11,11
Samsun, Tokat, Amasya, Sakarya, Kırıkkale, İstanbul, Kastamonu	1	5,56
İstanbul	1	5,56
Karabük	1	5,56
Bitlis	1	5,56
Kerkük	1	5,56
İzmir	1	5,56
Kayseri (Melikgazi, Kocasinan, Talas)	1	5,56
Düzce	1	5,56
Tekirdağ	1	5,56
Hatay (Antakya)	1	5,56
Afyon	1	5,56
Toplam	18	100,00

Tablo 11’de görüldüğü üzere, Türkiye’nin çeşitli illerinden örneklem alınarak çalışmalar yapılmıştır. Dört (5) tezde (%27,77) örneklem alınan yer isimleri belirtilmemiştir. İki (2) tez (%11,11) Trabzon’dan, bir (1) tez (%5,56) birden fazla ilden, bir (1) tez (%5,56) yurt dışından (Kerkük) örneklem alınarak hazırlanmıştır.

2.5.6. Tez Çalışmalarının Veri Toplama Aracına Göre Dağılımı:

Tez çalışmaları esnasında faydalanan veri toplama araçları esas alınarak tezler incelenmiş ve tespit edilen hususlar Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12: Tezlerin Veri Toplama Aracına Göre Dağılımı

Veri toplama aracı	f	%
Ölçek	3	16,66
Anket	6	33,33
Anket + görüşme formu	2	11,11
Okuryazarlık envanteri	2	11,11
Görüşme formu	2	11,11
Gözlem+ görüşme formu	1	5,56
Başarı testi	1	5,56
Belirtilmemiş	1	5,56
Toplam	18	100,00

Tablo 12’de görüldüğü üzere, altı (6) tezde (%33,33) ölçme aracı olarak *anket*, üç (3) tezde (%16,66) *ölçek*, iki (2) tezde (%11,11) *anket + görüşme formu*, iki (2) tezde (%11,11) *görüşme formu*, iki (2) tezde (%11,11) *okuryazarlık envanteri*, bir (1) tezde (%5,56) *gözlem + görüşme formu*, bir (1) tezde (%5,56) *başarı testi* kullanıldığı tespit edilmiştir. Bir (1) tezde (%5,56) ölçme aracından faydalanılmadığı saptanmıştır.

2.5.6. Tez Çalışmalarının Veri Analiz Yöntemi:

Araştırma konusu kapsamındaki tezlerin veri analiz yöntemi de incelenmiş ve tespit edilen bulgular Tablo 13’te gösterilmiştir:

Tablo 13: Tezlerin Veri Analiz Yöntemi

Veri Analiz Yöntemi	f	%
İçerik Analizi	5	13,89
T Testi	5	13,89
ANOVA Testi	4	11,11
Veri Kodlaması	3	8,33
Belirtilmemiş	3	8,33
Skewness ve Kurtosis	2	5,56
Turkey Testi	2	5,56
Kay Kare Testi	2	5,56
Betimsel Analiz	1	2,78
Betimsel İstatistik	1	2,78
Korelasyon Testi	1	2,78
Cronbach Alpha	1	2,78
Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Testi	1	2,78
Levene Homojenlik Testi	1	2,78
Manna-Whitney U Testi	1	2,78
Kruskal-Wallis H Testi	1	2,78
Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk	1	2,78
Parametrik olmayan analiz tekniği	1	2,78
Toplam	36¹	100,00

¹ Bazı araştırmalarda, farklı veri analiz yaklaşımlarının birleştirilerek kullanıldığından veri analiz yöntemi sayıları incelenen tez sayısında fazla olarak bulunmuştur.

Tablo 13 incelendiğinde, en fazla faydalanılan veri analiz yönteminin beşer (5) frekans değeriyle (%13,89) *İçirik Analizi* ve *T-Testi* olduğu, takiben dört (4) frekans değeri (%11,11) *ANOVA Testi* olduğu tespit edilmiştir. Çalışmalarda kullanılan diğer veri analiz yöntem ve teknikleri yukarıda verilmiştir.

2.5.7. Tez Çalışmalarının Veri Analiz Programları:

Yapılan incelemede verilerin analizinde kullanılan analiz programları da çıkarılmış ve tespit edilen veriler Tablo 14'te sunulmuştur:

Tablo 14: Analiz Programına Göre Dağılımı

Analiz Programı	f	%
SPSS	7	38,88
SPSS + Excel	1	5,55
Belirtilmemiş	10	55,55
Toplam	18	100,00

Tablo 14 incelendiğinde, on (10) adet tezde (%55,55) kullanılan analiz programının isminin verilmediği veya analiz programının kullanılmadığı, yedi (7) tezde (%38,88) *SPSS* programının kullanıldığı, bir (1) tezde (%5,55) *Excel ile SPSS* programının birlikte kullanıldığı tespit edilmiştir.

3. Sonuç ve Öneriler:

Eğitimin her aşamasında vazgeçilmez bir süreç olan ölçme ve değerlendirmede doğru kararlar vermek için ölçmenin olabildiğince hatasız, doğru ve tarafsız bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekir (Kıymaz ve Doyumğaç, 2020, s. 323). *Türkçe Eğitimi, Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi, Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi* bilim alanında, ölçme ve değerlendirme kavramı ile ilgili yapılmış olan yüksek lisans tezlerini inceleyen bu çalışmada, tezler yıllara, üniversitelere, konusuna, anahtar sözcüklere, araştırma yöntemine, çalışma grubuna, örneklem yöntemine, örneklem grubu / örneklem materyaline, örneklem alınan eğitim kurumlarına, örneklem alındığı coğrafi merkezlere, veri toplama aracına, veri analiz yöntemine, veri analiz programına göre incelenmiş ve elde edilen sonuçlar ve bazı öneriler aşağıda sıralanmıştır:

Araştırma konusuna dâhil olan tezler 2005-2022 yılları arasında yapılmış, 2006, 2007, 2008, 2010, 2011, 2014, 2015, 2018, 2020 yıllarında araştırma konusu ile ilgili herhangi bir çalışmaya ulaşamamıştır. Günümüze yaklaştıkça, Türkçenin eğitim ve öğretiminde ölçme ve değerlendirme kavramı ile ilgili tez sayıları artmaktadır. Örneğin 2016 yılında üç (3) adet (16,67) çalışma, 2022 yılında beş (5) adet (27,78) tez çalışması yapılmıştır. Bu husus eğitimde ölçme ve değerlendirme kavramının gelişimi ve gündem oluşuyla paralellik göstermektedir. Yedinci Millî Eğitim Şûrası (1962) kararlarında eğitimde ölçme ve değerlendirme bölümü yer almakta, eğitimin genel ve özel amaçları, sınav sistemi, idareci ve öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme alanında bilgilendirilmesi, sınav yönetmelikleri... gibi konular bulunmaktadır (Göçer, 2018, s. 40).

Çalışmaların on beş (15) üniversite tarafından yapıldığı görülmektedir. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi ikişer (2) tez çalışmasının (%11,11), diğer 11 üniversitede ise birer (1) çalışmanın (%5,56)

yapıldığı tespit edilmiştir. Türkiye’de eğitim öğretime devam eden kırk beş (45) üniversitede Türkçenin eğitim ve öğretimi ile ilgili yüksek lisans programı bulunmaktadır (Şahin, 2023, s. 349-351). Bu tespitten hareketle *Türkçe Eğitimi, Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi, Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi* bilim alanında ölçme ve değerlendirme konusunun yeterince çalışılmadığı söylenebilir.

Yapılan incelemeden *ölçme değerlendirmede yeterlilik algısı, ölçme değerlendirme uygulamaları, öğretmen görüşleri, ölçme araçlarını kullanma ve önemseme, ölçme değerlendirme süreçlerinin işlevselliği, alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri* gibi konularda çalışıldığı ve ölçme ve değerlendirmeye ilişkin araştırmaların *Covid-19, Çevrimiçi ölçme değerlendirme, uzaktan eğitim, öz yeterlilik, tutum, yazma eğitimi, soru sorma, sınav türleri ve soru tipleri, okuryazarlık, iki dillilik* gibi kavramlar etrafında şekillendiği tespit edilmiştir.

Araştırmada doküman olarak incelenen on sekiz (18) tezde toplamda yetmiş altı (76) anahtar sözcüğün kullanıldığı, bir (1) tezde anahtar sözcük yazılmadığı, bir (1) tezde iki (2) anahtar sözcük yazıldığı, bir (1) tezde yedi (7) anahtar sözcük yazıldığı, diğer tezlerde üç (3) ile beş (5) arasında anahtar sözcük yazıldığı tespit edilmiştir. Anahtar sözcük yazımında uluslararası geçerli standartlara göre üç (3) ile beş (5) anahtar sözcük yazımına dikkat edilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

İncelenen dokümanlarda en sık kullanılan anahtar sözcüklerin frekans ve yüzdeleri şöyle tespit edilmiştir: Dokuz (9) frekansı değeri ile *ölçme ve değerlendirme* (%11,84), sekiz (8) frekans değeri ile, *Türkçe öğretmenleri* (%10,53), yedi (7) frekans değeri ile *değerlendirme* ve *ölçme* sözcükleri (%9,46), beş (5) frekans değeri ile *yabancı dil olarak Türkçe* (%6,58), dört (4) frekans değeri ile *Türkçe öğretimi* (%5,26) ve *Türkçe eğitimi, tutum* anahtar sözcüklerinin iki (2) defa (%2,63) anahtar kelime olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tezlerde araştırma yöntemi olarak en çok *tarama yönteminin* (tarama, betimsel tarama, kesitsel tarama) tercih edildiği, tarama modellerinin toplamda on (10) frekans değerine sahip olduğu (%55,56) tespit edilmiştir.

Tezler çalışma grubunun belirlenme şekli bakımından incelendiğinde, on (10) tezde *evren – örneklem* uygulamasının tercih edildiği (% 55,56); altı (6) tezde *çalışma grupları* (% 33,33) oluşturulduğu, bir (1) tezde çalışılan grubunun *katılımcı* olarak adlandırıldığı (%5,56), bir (1) tezde de çalışma grubu ile ilgili hiçbir adlandırılma yapılmadığı (5,56%) tespit edilmiştir.

Tezler, tercih edilen örnekleme yöntemine göre incelendiğinde, on (10) tezde (%55,56) kullanılan örnekleme yönteminin belirtilmediği, dört (4) tezde (%22,22) *basit rastlantısal* (tesadüfi) örnekleme yönteminin kullanıldığı, iki (2) tezde (%11,11) *gönüllü* örneklemenin kullanıldığı, bir (1) tezde (5,56) *amaçlı kolay ulaşılabilir durum örnekleme* ve bir (1) tezde kullanılan örneklem türünün *kolay ulaşılabilir örnekleme* olarak adlandırıldığı tespit edilmiştir.

Tezler, örneklem grubuna / örneklem materyaline göre de incelendiğinde, on bir (11) tezin (%61,11) örneklem grubu olarak *öğretmen + öğretim elamanını*, üç (3) tezin (%16,67) örneklem grubu / materyali *öğretmen + sınav kâğıdını*, bir (1) adet tezin (%5,56) örneklem grubu *öğrenci (öğretmen adayı)*, bir (1) adet tezin (%5,56) örneklem grubu *öğretmen + öğrenci (öğretmen adayı)*, bir (1) tezin örneklem materyalinin *sınav kâğıdı* olduğu tespit edilmiştir. Bir (1) tezde (%5,56) ise örneklem türü ifade edilmemiştir.

Tezler, örneklem alınan yerler / eğitim kurumları açısından incelendiğinde, on bir (11) tezin (%61,11) *ilköğretim okullarından*, dört (4) tezin (%22,22) *TÖMER / DİLMER* gibi dil öğretim merkezlerinden, bir (1) tezin (%5,56) *yükseköğretim kurumundan*, bir (1) tezin (%5,56) *ilköğretim + ortaöğretim + yükseköğretim kurumlarından* örneklem alınarak araştırmanın yapıldığı görülmüştür. Bir (1) tezde (%5,56) ise örneklem alınmadığı tespit edilmiştir.

Tezler, örneklemin alındığı coğrafi merkezler bakımında incelendiğinde, Türkiye'nin çeşitli illerinden örneklem alınarak çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Beş (5) tezde (%27,77) örneklem alınan yer isimleri belirtilmemiştir. İki (2) tez (%11,11) Trabzon'dan, bir (1) tez (%5,56) birden fazla ilden örneklem alınarak (Samsun, Tokat, Amasya, Sakarya, Kırıkkale, İstanbul, Kastamonu), bir (1) tez (%5,56) yurt dışından (Kerkük) örneklem alınarak hazırlanmıştır.

Veri toplama aracı bakımından, altı (6) tezde (%33,33) ölçme aracı olarak *anket*, üç (3) tezde (%16,66) *ölçek*, iki (2) tezde (%11,11) *anket + görüşme formu*, iki (2) tezde (%11,11) *görüşme formu*, iki (2) tezde (%11,11) *okuryazarlık envanteri*, bir (1) tezde (%5,56) *gözlem + görüşme formu*, bir (1) tezde (%5,56) *başarı testi* kullanıldığı tespit edilmiştir. Bir (1) tezde (%5,56) ölçme aracından faydalanılmadığı saptanmıştır.

Veri analiz yöntemi bakımından tezler incelendiğinde, en fazla faydalanılan veri analiz yönteminin beşer (5) frekans değeri (%13,89) *içirik analizi* ve *T-Testi* olduğu, takiben dört (4) frekans değeri (%11,11) *ANOVA Testi* olduğu tespit edilmiştir.

Kullanılan veri analiz programlarına bakıldığında on (10) adet tezde (%55,55) kullanılan analiz programının isminin vermediği veya analiz programının kullanılmadığı, yedi (7) tezde (%38,88) *SPSS programının* kullanıldığı, bir (1) tezde (%5,55) *Excel ile SPSS programının* birlikte kullanıldığı tespit edilmiştir.

Türkçe / Türk Dili ile ilgilenenler, Türkçenin eğitimi ve öğretimi ile ilgili araştırma ve inceleme yapanlar öncelikli olarak Türkçenin temel kaynakları hakkında bilgi edinmeli ve bunlardan yararlanmalıdırlar (Alyılmaz, 2023, s. 37). Bununla birlikte, bu bilim sahası ile ilgilenenlerin Türkçenin eğitim ve öğretiminin kontrol noktalarından biri olan ölçme ve değerlendirme konusuna ilgi gösterip alanyazına katkı sağlamaları, Türkçenin eğitim ve öğretimi açısından yadsınamaz bir ihtiyaçtır.

Kaynaklar

- Adıyaman, Y. (2005). *İlköğretim 4., 6. ve 8. sınıflarında Türkçe dersine giren öğretmenlerin ölçme-değerlendirme düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Adom, D., Mensah, J. A., and Dake, D. A. (2020). Test, measurement, and evaluation: understanding and use of the concepts in education. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 9(1), 109-119.
- Akata, Ç., A. (2009). *Türkçe programıyla ilgili ölçme değerlendirme sürecinin işlevselliği üzerine bir araştırma (Tekirdağ ili örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Altıntaş, N. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmen elemanlarının sınav hazırlama ve ölçme değerlendirme yeterlik algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Alyılmaz C. (2023). “Türk”, “Türkçe” ve “Türk dili” kavram işaretleri üzerine. C Alyılmaz, O, Er ve İ. Çoban (Ed.): *Türkçe Eğitiminin Güncel Sorunları* içinde (s. 2- 3). TEKE Akademi.
- Barçın, İ. (2019). *Türkçe öğretmenlerinin ölçme değerlendirme sürecini uygulama ve önemseme düzeyleri üzerine bir araştırma (Bitlis ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bekar Kebapçı, Ç. (2016). *Türkçe öğretmenlerinin ölçme değerlendirme araçlarını kullanma ve önemseme düzeylerine yönelik bir değerlendirme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Beyhan, S. (2012). *Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme uygulamalarına ilişkin görüşleri (Düzce ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Biçer, N. (2017). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında yayınlanan makaleler üzerine bir analiz çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (27), 236-247.
- Boyacı, S. ve Demirkol, S. (2018). Türkçe eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 512-531.
- Boylu, E. (2019). *Yabancılara Türkçe öğretiminde ölçme değerlendirme uygulamaları ve standart oluşturma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Cevizci, A. (2010). *Eğitim sözlüğü*. İstanbul: SAY Yayınları.
- Damar, G. (2016). *Ortaokul Türkçe öğretmenlerinin yazma eğitimindeki ölçme ve değerlendirme uygulamalarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Davies, M. S. and Taras, M. (2018). Coherence and disparity in assessment literacies among higher education staff. *London Review of Education*, 16(3): 474–490.
- Deniz, K., ve Keray Dinçel, B. (2019). Türkçe öğretmenlerinin anlama becerilerinde ölçme ve değerlendirmeye yönelik görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(1).
- Dincel, Ö. (2021). *Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının ölçme değerlendirme açısından incelenmesi ve konuya dair öğretici görüşleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Trabzon: Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Gedik, E. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gemalmaz, E. (2010). *Türkçenin derin yapısı* (Ed. Alyılmaz, C., Mert O). Ankara: Belen Yayıncılık

- Göçer, A. (2018). *Türkçe eğitiminde ölçme ve değerlendirme* (2. Baskı). Pegem Akademi.
- Gürlek, E. (2021). *Türkçe öğretmenlerinin dört temel dil becerisinde ölçme ve değerlendirmeye yönelik görüşleri üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Karatay, H. ve Dilekçi, A. (2019). Türkçe öğretmenlerinin dil becerilerini ölçme ve değerlendirme yeterlikleri. *Millî Eğitim Dergisi*, 48(1), 685-716.
- Kılıç, M. (2022). *Covid-19 salgın sürecinde Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme uygulamalarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Kıymaz, M. S. ve Doyumğaç, İ. (2020). Okuma eğitiminde ölçme ve değerlendirme, M. Kardeş ve M. Kaya (Ed.), *Okuma eğitimi içinde* (331-354). Ankara: Pegem Akademi.
- Kiler, B. (2022). *Türkçe öğretmeni adaylarının çevrim içi ölçme ve değerlendirme araçlarına yönelik tutum ve öz yeterlik algılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Kolcuoğlu, B. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme okuryazarlıkları üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Millî Eğitim Temel Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1739.pdf> adresinden 18.03.2023 tarihinde alınmıştır
- Nemli, B. D. (2022). İlkokulda ölçme değerlendirme alanında yazılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(1), 29-44.
- Omar, M. (2016). *Öğretmen ve öğrenci gözü ile soydaş iki dillilere Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme (Arapça ve Türkçe bilen Kerkük Türkmenleri örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdemir, S. ve Eroğlu, E. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yapılan metin uyarlama çalışmalarının betimsel analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitimi (TEKE) Dergisi*, 11(4), 1613-1631.
- Özkan, U. B. (2021). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özkan, Y. Ö. ve Şenyurt, S. (2017). Eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi. *İlköğretim Online*, 16(2), 628-653.
- Sargut, O. (2022). *Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme yeterliliklerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Tokat Gaziosman Paşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Sertdemir, E. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Türkçe yeterlik sınavlarının yenilenmiş Bloom taksonomisine göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

- Şahin, A., Başbayrak, M. ve Çiftçi, B. (2020). Teknoloji destekli Türkçe eğitimi tezlerinin eğilimleri. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(2), 98-114.
- Şahin, H. (2019). Dinleme eğitiminde ölçme ve değerlendirme. S. Alyılmaz ve B. Ürün Karahan (Ed.): *Dinleme Eğitimi* içinde (s. 99-117). Fenomen.
- Şahin, H. (2020). Yazma eğitiminde ölçme ve değerlendirme. S. Alyılmaz ve B. Ürün Karahan (Ed.): *Yazma Eğitimi* içinde (s. 99-117). Kriter.
- Şahin, H. (2023). Türkçe eğitiminin lisansüstü düzeydeki güncel sorunları . C Alyılmaz, O, Er ve İ. Çoban (Ed.): *Türkçe Eğitiminin Güncel Sorunları* içinde (s. 347-367). TEKE Akademi
- Türkben, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(4), 2464-2479.
- Ünver, B. (2019). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sınıf içi ölçme değerlendirme uygulamaları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Wach, E., and Ward, R. (2013). Learning about qualitative document analysis. *IDS Practice Paper* <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/20.500.12413/2989>.
- Yıldırım, D. ve Girmen, P. (2019). İlkokul 4. sınıf Türkçe dersi kapsamında ölçme ve değerlendirme süreci uygulamaları. *Anadolu University Journal of Education Faculty*, 3(4), 227-238.
- Yiğit, F. (2013). *İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi öğretim programı'ndaki alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Zorbaz, Z. K. (2005). *İlköğretim okulları ikinci kademe Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüşleri ve yazılı sınavlarda sordukları sorular üzerine bir değerlendirme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Extended Abstract

Assessment and evaluation in education require effort and a process in determining student performance through scientific criteria and objectively. This process provides important data for determining student learning outcomes and skill levels, as well as measuring the success of the applied education system. If a well-functioning assessment and evaluation system can be established, teachers can monitor student performance and identify their progress levels, areas where they are lacking, and areas that need support.

Measurement and evaluation, which has an undeniable importance in education, also has valuable studies in the fields of *Turkish Education*, *Teaching Turkish as a Foreign Language*, and *Teaching Turkish to Turkish Children Abroad*, as in other fields of education. The purpose of this article is to analyze the master's theses prepared on measurement and evaluation in the aforementioned fields of science and to present the current situation in the literature thematically and methodologically to those concerned.

The model of the research is document analysis as a qualitative research method. In the study, master's theses conducted on the teaching and education of the Turkish language in the field of science and measurement evaluation have been examined.

The scope of the study consists of master's theses related to measurement and evaluation in the field of Turkish Education, Teaching Turkish as a Foreign Language, and Teaching Turkish to Turkish Children Abroad. Since there are a limited number of thesis studies in the research subject area, a sample method was not used and all theses in the population were included in the scope of the study. To reach the population, the theses in the National Thesis Center on the Higher Education Council's website were scanned, and 18 master's theses that were considered to be within the scope of the research subject were examined.

Content analysis was used as the qualitative data analysis method during the data analysis phase.

This study examines the master's theses related to the concept of measurement and evaluation in the fields of Turkish Education, Teaching Turkish as a Foreign Language, and Teaching Turkish to Turkish Children Abroad. In this study, the theses were analyzed according to year, university, subject, keywords, research method, study group, sampling method, sample group/sample material, educational institutions where the sample was taken, geographical location where the sample was taken, data collection tool, data analysis method, and data analysis program. The results obtained and some suggestions are listed below:

Theses included in the research subject were conducted between 2005-2022, and no studies related to the research subject were found in 2006, 2007, 2008, 2010, 2011, 2014, 2015, 2018, and 2020. As we approach the present day, the number of theses related to the concept of measurement and evaluation in Turkish education is increasing. For example, in 2016, three (3) studies (16.67%) were conducted, and in 2022, five (5) thesis studies (27.78%) were conducted. This shows a parallelism with the development and agenda formation of the concept of measurement and evaluation in education. The Seventh National Education Council (1962) includes a section on measurement and evaluation in education decisions and covers topics such as the general and specific aims of education, the examination system, informing administrators and teachers about measurement and evaluation, and examination regulations (Göçer, 2018, p. 40).

It is observed that studies were conducted by fifteen (15) universities. It was determined that Abant İzzet Baysal University, Çanakkale Onsekiz Mart University, and Dokuz Eylül University conducted two (2) thesis studies each (%11.11), and one (1) study (%5.56) was conducted in the other 11 universities. There are master's degree programs related to the education and teaching of Turkish in forty-five (45) universities continuing education in Turkey (Şahin, 2023, p. 349-351). Based on this, it can be said that the field of measurement and evaluation in *Turkish Education, Teaching Turkish as a Foreign Language, and Teaching Turkish to Turkish Children Abroad* is not adequately studied.

It has been determined that the study focused on topics such as competence perception in assessment, assessment practices, teacher opinions, use and importance of assessment tools, functionality of assessment processes, and alternative assessment methods. Research on assessment and evaluation was shaped around concepts such as Covid-19, online assessment, distance education, self-efficacy, attitude, writing education, questioning, exam types and

question types, literacy, and bilingualism. In the research, it was found that a total of seventy-six (76) keywords were used in eighteen (18) theses examined as documents, one (1) thesis did not have a keyword, one (1) thesis had two (2) keywords and one (1) thesis had seven (7) keywords, while other theses had between three (3) and five (5) keywords. It is evaluated that paying attention to writing three (3) to five (5) keywords according to internationally valid standards would be beneficial.

In the examined document, the frequency and percentages of the most commonly used keywords were determined as follows: *measurement and evaluation* (%11.84) with a frequency value of nine (9), *Turkish language teachers* (%10.53) with a frequency value of eight (8), *evaluation and measurement* (%9.46) with a frequency value of seven (7), *Turkish as a foreign language* (%6.58) with a frequency value of five (5), *Turkish language teaching* (%5.26) and *Turkish education, attitude* keywords were used twice (2.63%) as keywords.

As for the research method of the theses, it was found that *the scanning method* (scanning, descriptive scanning/cross-sectional scanning) was mostly preferred, and scanning models had a total frequency value of ten (10) (%55.56).

When the method of determining the study group in the theses was examined, it was found that the *population-sample* application was preferred in ten (10) theses (%55.56); *study groups* were formed in six (6) theses (%33.33), and in one (1) thesis, the group studied was referred to as *participants* (%5.56); in one (1) thesis, no naming was made regarding the study group (5.56%).

When the theses were examined according to the sampling method used, it was found that the sampling method was not specified in ten (10) theses (%55.56), *simple random* (random) sampling method was used in four (4) theses (%22.22), *voluntary* sampling was used in two (2) theses (%11.11), *purposive convenience sampling* was used in one (1) thesis (5.56%), and the sampling type used was referred to as *convenient sampling* in one (1) thesis.

When the theses were examined according to the sampling group/material, it was found that eleven (11) theses (%61.11) used *teachers + teaching staff* as the sampling group, three (3) theses (%16.67) used *teachers + exam papers* as the sampling group/material, one (1) thesis (%5.56) used *students (teacher candidates)* as the sampling group, one (1) thesis (%5.56) used *teachers + students (teacher candidates)* as the sampling group, and in one (1) thesis (%5.56), the sampling type was not specified.

When the theses were examined in terms of the geographic centers where the samples were taken, it was observed that the studies were conducted by taking samples from various cities in Turkey. The names of the locations where the samples were taken were not specified in five (5) theses (%27.77). Two (2) theses (%11.11) were prepared by taking samples from Trabzon, and one (1) thesis (%5.56) by taking samples from multiple cities (Samsun, Tokat, Amasya, Sakarya, Kırıkkale, İstanbul, Kastamonu), and one (1) thesis (%5.56) by taking samples from abroad (Kirkuk).

As for the data collection tool, it was found that *questionnaires* were used as the measurement tool in six (6) theses (%33.33), *scales* in three (3) theses (%16.66), *questionnaires + interview forms* in two (2) theses (%11.11), *interview forms* in two (2) theses (%11.11), *literacy inventory* in two (2) theses (%11.11), *observation + interview form* in one (1)

thesis (%5.56), and *achievement test* in one (1) thesis (%5.56). One (1) thesis (%5.56) did not use any measurement tool.

When the theses were examined in terms of data analysis method, it was found that the most frequently used data analysis methods were *content analysis* and *T-Test*, each with a frequency value of five (5) (%13.89), followed by *the ANOVA Test* with a frequency value of four (4) (%11.11).

When the used data analysis programs were examined, it was found that the name of the program used was not specified or the analysis program was not used in ten (10) theses (%55.55), *SPSS program* was used in seven (7) theses (%38.88), and *Excel with SPSS program* was used together in one (1) thesis (%5.55).

Those interested in the Turkish/Turkish Language and those who conduct research and studies on the education and teaching of Turkish should first acquire knowledge about the basic sources of Turkish, and make use of them (Alyılmaz, 2023, p. 37). However, it is an undeniable need for those who are interested in this field of study to show interest in and contribute to the literature on measurement and evaluation, which is one of the control points of Turkish education and teaching.

